Ciężko pracujący robotnik

Kategorie: Zjawiska

W getcie łódzkim spośród robotników zatrudnionych w resortach i wydziałach administracji getta wyróżniano grupę osób wykonujących szczególnie ciężkie prace fizyczne (np. kopcowanie kartofli, przeładunek węgla, a także prasowanie i część krawiectwa). Prze?o?ony Starsze?stwa ?ydów od 1941 r. wskazywał na konieczność dodatkowego wynagradzania tej kategorii pracowników.

Wszyscy robotnicy zatrudnieni w resortach mogli liczyć poza wynagrodzeniem również na ciepły posiłek (vide Zupa) spożywany w przypisanej do zakładu pracy kuchni. Wiosną 1942 r. apele Mordechaja Chaima Rumkowskiego zostały wdrożone w życie i zaczęto spośród pracowników wyróżniać osoby wykonujące szczególnie wymagającą pracę fizyczną, które uzyskiwały specjalne dodatkowe talony: „CP” (od słów „ciężko pracujący”) – przyznawany na stałe, dla osób nieposiadających rodzin, oraz „CP I” – talon jednorazowy przekazywany kierownikom resortów i wydziałów do rozdziału.

Dodatkowe produkty żywnościowe, przeznaczone dla osób uznanych za ciężko pracujące, były dystrybuowane przez sieć czterech sklepów „R” prowadzonych przez Wydział Talonów.

Od maja 1942 r. po raz pierwszy uwzględniono kategorię ciężko pracujących przy rozdzielaniu przydziałów twarożku dla mieszkańców getta, dając im pierwszeństwo otrzymania produktu.

W październiku 1942 r. drukarnia przygotowała 300 tys. kart na dodatkowe obiady dla ciężko pracujących, które dystrybuowano w kolejnych miesiącach. W sierpniu 1943 r. liczba ciężko pracujących uprawnionych do otrzymywania do- datkowego talonu, wynosiła odpowiednio 377 („CP”) oraz 1800 osób („CP I”). Robotnicy przydzieleni do kategorii ciężko pracujących i posiadający odpowiedni talon nie mogli otrzymywać już dodatkowych przydziałów. Wyłączeni zostali np. z wprowadzonej w listopadzie 1943 r. na mocy obwieszczenia nr 403 akcji przydziału dodatkowych

zup, która miała objąć 10% załogi każdego resortu przez okres 6 dni.

Stopniowo system wydawania talonów „CP” próbowano zastąpić dodatkowymi obiadami wzmacniającymi (vide Kräftigungsmittage), spożywanymi w miejscu pracy. Decyzję motywowano tym, że pod względem wydajności robotnika talony nie wpływają na poprawę jego sprawności fizycznej, gdyż najczęściej dzieli się on dodatkową żywnością z członkami rodziny. Ograniczenie wydawania talonów dla ciężko pracujących wywołało niezadowolenie tej grupy, domagającej się ich przywrócenia, na co z kolei nie chciał się zgodzić Przełożony Starszeństwa Żydów, argumentując, że zdolności produkcyjne i „wspólny los” są ważniejsze od potrzeb poszczególnych osób. Ostatecznie talony z kategorii „CP” i „CP I” zostały zlikwidowane w listopadzie 1943 r. i zastąpiono je systemem dodatkowych posiłków wzmacniających w kuchniach wzmacniających, te jednak jeszcze w tym samym miesiącu zostały zamknięte decyzją kierownika niemieckiego Zarządu Getta (vide).

Jeszcze w grudniu 1943 r. dokonano reorganizacji systemu dodatkowych przydziałów dla ciężko pracujących, wykonujących pracę długo oraz nocą, co łącznie nazywano niekiedy przydziałem „LSN” – od niemieckich słów lang – długo (vide Długo pracujący robotnik), schwer – ciężko oraz Nacht – noc. W jej ramach precyzyjnie zdefiniowano pojęcie robotnika ciężko pracującego:

„Za robotnika ciężko pracującego uchodzi ten, kto w sposób ciągły ma do wykonania ciężką, tzn. wykraczającą ponad przeciętną pracę fizyczną. Kto tylko przez kilka godzin lub w poszczególne dni wykonuje ciężką pracę lub przy swej pracy musi zastosować siłę fizyczną, która nie przekracza z reguły miary stosowanej w pracach przemysłowych, nie jest robotnikiem ciężko pracującym.

Poza tym jako robotnicy ciężko pracujący uznawani są ci członkowie załóg, którzy w sposób ciągły muszą wykonywać przeciętną pra- cę w utrudnionych warunkach pracy, np. prace w wielkim upale, w dużej ilości kurzu, z założoną maską chroniącą oddychanie lub prace, kiedy wystawieni są na działanie szkodliwych dla zdrowia materiałów. Kto przejściowo tylko wykonuje takie prace, nie jest robotnikiem ciężko pracującym”[1].

Zaliczeni do tej kategorii otrzymywali doda- tek wypłacany

tygodniowo. Wyróżniono również gałęzie produkcji oraz prace, które wykonywali uznani za ciężko pracujących: garbarnie – robotnicy przy falcówkach, beczkach do macerowania, beczkach do folowania, maszynach do glansowania, w suszarniach; zakłady tekstylne – robotnicy pracujący przy oczyszczaniu grępli, rozrywający, szarpacze, otwieracze beli; zakłady metalowe – kowale, odlewnicy, hartownicy; fabryka gwoździ – wytrawiacze i robotnicy przy piecach żarowych; pralnia chemiczna – praczki ręczne, robotnicy w suszarni i pracujący przy wirówkach; fabryka gumowa – wulkanizatorzy; zakłady rymarskie – krojczy skóry; zakłady budowlane – tragarze, podawacze; fabryka papy dachowej – robotnicy obsługujący maszyny; piekarnie – zatrudnieni przy piecach; wszyscy robotnicy zatrudnieni przy wywozie fekaliów i śmieci; brukarze kładący gruby bruk.

W celu kontroli nowego systemu przydzielania dodatkowej żywności utworzono w styczniu 1944 r. Wydział Dodatkowych Kart.

Adam Sitarek

Przypisy

1. Kronika, t. 3, s. 696-697, Notatka służbowa.

Źródła

Kronika, t. 2, s. 160, 11.05.1942; s. 555, 25.10.1942; t. 3, s. 391, 10.08.1943; s. 493, 26.09.1943; s. 573, 4.11.1943; s. 643-644, 7.12.1943; s. 690-691, 30.12.1943; s. 692- 697; Opracowanie Wydziału Archiwum o Wydziale Kuchen [w:] ibid., t. 5, s. 196;

Rok za drutem kolczastym (na marginesie obwieszczeń Pana Prezesa Ch. Rumkowskiego). Obwieszczenia Przełożonego Starszeństwa Żydów z getta łódzkiego 91940-1944), oprac. Adam Sitarek, Ewa Wiatr, Warszawa: ŻIH 2019 s. 533.

Tagi

gospodarka język getta

Data aktualizacji: 10-11-2026

Data dodania: 17-09-2025